

O olejnych palmach jsem psal u z nekdy pred pul druhym rokem. Je to v pravem slova smyslu zeleny mor, ktery u z dneska pro existenci pralesa v Indonezii predstavuje vetsi hrozbu nez tezba dreva. Palmovy olej je nejlevnejsi rostlinny olej a pridava se do potravin od susenek pres cokoladu po cinske nudle, do kosmetiky od mydla az po rtenku, a bohuzel v posledni dobe cim dal vic i do pohonnynch hmot, kterym obchodnici vymysleli chytlavu zeleny titul biopaliva... Evropa a Amerika stridave prevlikaj kabat s tim, ze palmovy olej pro ten ci onen ucel kupovat bude a zas ze nebude, a mezitim v Asii rostou dva daleko nebezpecnejsi giganti, kteri muzou zapadni konzumci behem pristich par let odsunout nekam do pozadi - Indie a Cina. Indonezie se pred casem zavazala k tomu, ze na dalsi plantaze olejne palmy nepadne u z ani hektar primarniho pralesa. Ale tenhle slib se az prilis snadno vyresi tim, ze se prales prohlasi za degradovany, nebo tim, ze ho palmarska spolecnost vykaci bez povoleni vlady a zaplati pak nejakou bezvyznamnou kompenzacii uradu pro zivotni prostredi a par uplatku nekolika urednikum.

O tom, jak bezmocne je bojovat s palmarskymi mocnari, u z vim svoje i tady v zalivu. Vubec nejvetsi protestni akce co jsme tu kdy meli, prinejmensim co do poctu zrekrutovanych ucastniku, byla demonstrace vesnicanu ze Sepaku (javanska kolonie v nejodlehlejsi casti zalivu), jejichz pudu zabrala baz jakehokoli vyrovnani palmarska spolecnost Agro Indomas. Vesnicani ze Sepaku jsou sice ponejvice ilegalni drevari a jako takovi stojij na opacne strane barikady (nedavno jsme ostatne tri z nich zatkli pri sberu gaharu v Sungai Wainu), ale spolecny nepritel nas tehdy dal dohromady - oni prisli o pudu, ochranari asi o 100 km pobrezniho a poricniho pralesa obyvaneho kahau a spoustou dalsich zvirat. Dve patra kancelare regenta v Penajamu tehdy obsadily dve stovky venkovanu, az se nakonec vlada uvolila k tomu zpochybnit povoleni, na zaklade ktereho Agro pudu otevrela, a vydala prohlaseeni, ze ji musi vratit vesnicanum. Situace se uklidnila a ja se vratil do Cech.

Po deviti mesicich jsem se v Sepaku objevil znovu preptat se na situaci. Klid pry vydrzel pul roku. Pak se ale Agro z niceho nic vratilo a bez slova vysvetleni pokracovalo v obdelavani pudy (kterou samozrejme mezitim vesnicani nechali ladem, coz je ovsem to nejlepsi, co s ni z mojego pohledu mohli udelat...).

Seznamil jsem se v te době s britskou aktivistkou Michelle Desilets, která sedí v komisi pro udržitelný palmový olej (RSPO). Tahle komise vzela se snahy WWF a dalších organizací pokusit se o spolupráci s olejářskými magnáty a přimět je (skrze tlak konzumentů) k ohleduplnějšímu jednání, když už zastavit je nelze. V Kuala Lumpur se v te době chystalo jednání RSPO a Michelle slíbila odprezentovat na něm i případ Agro Indomas. Připravil jsem několikastránkový dokument se seznamem všech kritérií a principů RSPO, které Agro porušilo. Bohužel, celé kualaumpurské jednání skončilo víceméně fiaskem, na spoustu bodů se nedostalo a záležitost Agro Indomas byla jedna z těch mnoha. On ostatně ten report sice na první pohled vypadá hrozně, člověk si říká, že tohle musí každého pobouřit, když vidí jak porušují úplně všechno, co můžou - jenže oni to dělají skoro všechny palmářské společnosti, takže zasvěceného taková zpráva necha úplně v klidu... I když jsem ji pak distribuoval doslova kolem světa, je to jako bych si stězoval, že je voda v moři slaná...

Zpátky v Sepaku se mezitím začala dávat do pohybu další vlna protestů. Agro už buldozerovalo čtvrtý okres, obývaný už tentokrát nikoli Javanci, nýbrž původním kmenem Pasiru. Pasirové dovedou docela dobře težit z nalepky "původní obyvatel", i když dneska už to opravdu není o moc víc než nalepka. Takže dokud Agro zabíralo půdu Javanským prisídlencům, prohlásili ji Pasirové za své tradiční území, stáveli se horlivě na stranu Agro a doufali, že vyrovnání za zničené území případně jim. Když ale žádné vyrovnání nebylo a na místo toho Pasirum začínalo docházet, že přicházejí i o svou vlastní půdu, změnil praporek a připojili se na stranu protestujících Javanců. A zapojila se do toho jejich militantní organizace GEPAK (která mi v mangrovech před dvěma lety v Pemaluanu pomohla zastavit zakládání krevetních farem a palení dřevěného uhlí) a byla z toho další demonstrace v budově místního parlamentu, tentokrát ovšem s plnou publicitou.

O pár dní později mám telefonát z oblastní policie v Penajamu, ve kterém mi úředník roztřeseným hlasem sděluje, že se mnou chce mluvit jeho kapitán. Nasledovala výměna několika sms, ve kterých jsem se snažil zjistit, o co jde. Bezvýsledně, jenom mlžil. Dost jsem z toho znervóznel. A když jsem dorazil ke kapitánovi, byla nervozita a nedůvěra očividně na obou stranách. Byl na oko nezvykle přátelský, přitom ale sondoval, kde ze mám ten film o kahaui, který tu přece jako výzkumník musím natačet (výzkum je přece focení a filmování optic...) a sledoval každý detail v mém pase. Porad se odvolával na to, že se akorát stará o moji bezpečnost a odkazoval se při tom na ztracenou Jindru. Trvalo asi dvě hodiny, než z něj vypadla zinka o Agro. Na to jsem už ovšem byl připravenější, takže jsem rovnou řekl, že me na

jednani prizvali zastupci Sepaku jako nezavisleho odbornika a pozadali me o to, abych jako dukazni material prines nejnovější satelitni snimky. Tohle prolomilo ledy a kapitan mi konecne prozradil, ze me videl v televizi jiny, dulezitejsi kapitan z provincni policie a hrozne se rozcilil kdyz videl, ze se do toho plete nejaky beloh. A tak ten dulezity kapitan poveril tohohle mene duleziteho vysetrovanim, ktere melo zjistit, pro koho ten bily agent pracuje a jak na nej.

Zdalo se, ze timhle odhalenim vysetrovani skoncil, ale o par dnu pozdeji me ten mene dulezity kapitan navstivil doma v Kampung Baru - samozrejme zase jen neformalni pratelska navsteva, v noci... A to ackoli jsem mu na stanici omylem uved spatnou adresu, ale je to zkratka kapitan od policie a tak si s tim poradil. Na Agro uz se ale neptal. Prisel si pro ty satelitni snimky, co jsem o nich tehdy mluvil. A protoze tuhle eventualitu uz jsem mel taky predem promyslemou (ucim uz se jednat jako druha strana...), tak jsem pri te prilezitosti zaved rec na ilegalni dervarske kempy a pristavy, ktere uz mesice bezvysledne hlasim na jinych instancich. Nasledovala vymena nekolika e-mailu a sms s mapami a GPS koordinatami a zda se, ze se z vysetrovani mych domelych obchodnich paktu vyvinula docela uzitecna spoluprace. Prinejmensim do nadchazejiciho soudniho jednani z Agro Indomas, ktere ale dost mozna stejne nikdy nenadejde...

Na zaver mam naprosto mimo tema malou prosbu na ty z vas, kdo fotite zvirata a mohli byste mit fotku marabu indomalajskeho (*Leptoptilus javanicis*) nebo capa pestreho (*Ciconia stormi*), kterou byste byli ochotni poskutnout k otisteni (bez honorare) v indoneskych novinach. Uz tu moc piseme o kahau a delfinech, chtelo by to udelat trochu reklamy i zdejsim ptakum...